

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Vtrùm res eæ, quæ non habent pretium legitimum, vel vulgare, (vt sunt quædam gemmæ, insignes canes, falcones, aues Indicæ, picturæ veteres, & similia) poßint vendi quanti volet dominus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

dum est verum rei pretium à Magistratu definitum, ne excedatur. Aduerte tamen, si mutatis circumstantiis copiae, inopiae, & similibus, Magistratus esset notabiliter negligens in pretio legitimo mutando, posset res vendi pretio vulgari; nam lex censeretur iniqua, vt rectè Ioann. Medina q. 36. Sed hoc non est priuatorum iudicare, nisi moraliter sit euidens, (semper enim in dubio pro Superioribus est praesumendum) vt si constaret Magistratum corruptum muneribus, aut malè instructum de circumstantiis mercium, vel odio vendentium aut ementium, pretium taxasse.

DUBITATIO III.

Vtrum res ea, quae non habent pretium legitimum, vel vulgare, (vt sunt quaedam gemmae, insignes canes, falcones, aues Indicae, picturae veteres, & similia) possint vendi quanti volet dominus.

15
Sententia
quorum-
dam.

Q Vidam affirmant. Ita Sotus l. 6. q. 2. art. 3. & Petrus Nauarra l. 3. c. 2. num. 11. Probatur Primò, quia cum non sint necessariae vitae humanae, si quis velit eas emere, sponte censebitur velle dare quod alter exigit; (alioquin non emeret, cum nulla necessitas eum ad hoc compellat) quare venditor poterit acipere.

Secundò, Quia quisque in rebus suis est moderator & arbiter, vt habemus L. In re mandata. 21. C. mandati. & commune proloquium est, rem tanti valere, quanti vendi potest. L. 2. §. Si heres. ad Trebellianum S. C.

16
Contraria
verior.

Respondeo tamen, contrarium verius videri, nempe res tales non posse vendi pro arbitrio venditoris, sed iuxta aestimationem intelligentium, vel certè iuxta aestimationem ipsius venditoris, bona fide spectatis circumstantiis supradictis, in tam. colligitur ex Nauarro c. 23. n. 78 & Caiet. in art. 1. q. 77. Probatur Primò, Quia iustum pretium earum rerum, quae nec lege nec communi aestimatione taxatae sunt, sumendum est ex iudicio intelligentis mercatoris, qui spectatis circumstantiis ad rei valorem facientibus, eam aestimet, atqui res qualibet debet vendi iusto pretio: ergo non est licitum tanti vendere, quanti vendi potest. Maior probatur: quia hinc certior regula haberi nequit, quam iudicium intelligentis. Secundò, Non idèo res tanti valet, quia venditori placet eam tanti vendere; sed quia prudentum iudicio omnibus consideratis tanti aestimatur: ergo non potest eam vendere quanti lubet. Confirmatur: quia iudicium, quo iudicatur tanti valere, debet esse prudens; atqui nemo potest prudenter iudicare eam valere tanti, ex eo quod venditor tanti velit vendere. Tertio, Quia alioquin venditor rem eam, quam bona fide aestimat 10. posset vendere 100. vel 1000. si videret Principem aliquem ea delectari, eamque velle emere.

17
Affectus
aestimari
potest.

Aduerte tamen, si venditor ei valdè afficiatur, posse hunc suum affectum aestimare; (vt docet Nauarra c. 23. n. 83.) sed id bona fide fieri debet.

18
Ad ratio-
nes.

Ad primum Respondeo, illum emptorem non censerì sponte donare excessum pretij, quia non intendit donare, sed emere, & soluere dumtaxat pretium rei. vnde cum in re nihil respondeat incremento pretij, non potest hoc incrementum

instar pretij retineri. Nec refert, quòd ei nulla vis aut necessitas emendi inferatur, quia alioquin posset usurae peti ab eo, qui nulla necessitate coactus, sed in lusum vel in alias oblectationes mutuum petit.

Dices, Si non intendit donare excessum pretij, cur illum dat, cum sciat rem non tanti valere, & nemo illum cogat emere?

Resp. Quia rem illam desiderat, & mauult facere iacturam illius incrementi, quam re illa carere: sicut qui promittit vsuras vt habeat pecuniam praesentem ad lusum.

Ad secundum, Lex illa nihil ad rem facit, nam non loquitur de aestimatione rebus imponenda; sed tantum significat, quemque de rebus suis posse disponere pro suo arbitratu, etiam in suum incommodum; mandatarium autem non posse. Commune autem dictum illud, Res tanti valet, quanti vendi potest, intelligendum est intra limites iustae aestimationis; quia iustitia pretij non consistit in indiuiduo.

DUBITATIO IV.

Vtrum liceat interdum pluri vendere vel minoris emere quam valeat.

D. Thom. q. 77. art. 1.

Notandum Primò, In foro externo non dari actionem ei, qui emendo carius vel vendendo vilius non est deceptus vltra dimidium iusti pretij. v. g. si agrum tuum valentem nunc 100. libris, vendas 70. vel 60. vel etiam 50. libris, non potes intentare actionem ad rescindendam venditionem, aut ad supplendum pretium; quia non es deceptus vltra dimidium iusti pretij; secus autem si vendidisses 48. vel 49. vel minoris. Pari modo, si agrum valentem 100. libris, emas 152. vel pluri; potes agere vt vel restitutum excessus ille, vel emptio rescindatur: non tamen si emeris 140. vel etiam 150. Colliguntur haec aperte ex L. 2. C. de rescindenda venditione, & L. 8. ibid. & ex cap. Cum dilecti. & cap. Cum causa, de emptione & venditione. vide Gomezium tomo 2. c. 2. n. 22. & Couarr. lib. 2. variar. cap. 3. Permittit autem Ius vtrunque deceptionem, quae non est vltra dimidium iusti pretij, ad vitandas innumeras lites quae sequerentur, si ex qualibet fraude daretur actio.

Notandum Secundò, Fraudatorem, qui citra dimidium deceptus, non idèo excusari à restitutione eius in quo alterum circumuenit, siue emendo, siue vendendo; vt communis sententia DD. habet, D. Thomas hoc articulo, D. Anton. 2. p. tit. 1. cap. 16. §. 3. Ioannes Medina q. 32. Couarr. 2. var. cap. 4. num. 11. & alij, quos ipse citat. Ratio est, quia illud quod excedit, non censetur liberaliter donatum, sed solum quatenus debitum est titulo emptionis vel venditionis, nempe tamquam iustum pretium, vel tamquam aequiualens & debitum pretio oblato. si ergo non est debitum, eò quod superet aequalitatem, non potest retineri, nisi conuenienti modo compensetur, supplendo defectum pretij vel rei. vide Nauarra in c. Nouit, de Iudiciis, notab. 6. num. 54. & seqq.

Hinc patet falli Ioannem Gerlon. Opusc. de contractib. p. 2. proposit. 11. (habetur in t. 2. alph. 35.) dum putat talem non teneri ad restitutionem; (quamuis peccarit & confiteri teneatur) eò quod scienti

20
Deceptio
vltra vel
citra dimi-
dium iusti
pretij.

21
Tenetur in
foro con-
scientia.

22
Opinio
Gerlonis.